

SEKSUAALIOIKEUDET JA KEHITYS

Ohjelma vuosille
2021–2024

Rakennamme maailmaa, jossa
seksuaalioikeudet toteutuvat.

Sisällysluettelo

Johdanto	2
Toimintaympäristö	2
Seksuaalioikeudet	3
Väestöliiton kansainvälistä kehitystoimintaa ohjaavat periaatteet	6
YK:n kestävän kehityksen tavoitteet (Agenda 2030)	7
Ihmisoikeusperustaisuus	7
Kokonaisvaltainen käsitys seksuaalisuudesta	8
Elämänkaariajattelu	8
Intersektionaalisuus - risteävyys	9
Väestöliiton kehityspolitiikan temaattiset painopisteet	10
Toiminnan kohderyhmät	10
Oikeus nauttia seksuaalisuudesta ja oikeus yhdenvertaisuuteen	11
Oikeus turvalliseen aborttiin	12
Oikeus kokonaisvaltaiseen seksuaalikasvatukseen	13
Oikeus ehkäisyyn	14
Oikeus vaikuttaa	15
Väestöliiton kansainvälisen kehityksen visio	15
Seksuaalioikeudet ja kehitys -ohjelman toiminta-alueet	17
Vaikuttaminen poliittiseen päätöksentekoon	18
Kehitysyhteistyö	19
Suuren yleisön tuki	19
Lopuksi	20

Johdanto

Väestöliitto on Suomen johtava seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin perehtynyt asiantuntijajärjestö. Väestöliiton toiminnan lisäarvona on sen vahva osaaminen niin kansallisissa kuin globaaleissa seksuaalioikeuksiin liittyvissä kysymyksissä. Väestöliiton toiminta ja myös sen kansainvälinen toiminta perustuu YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseen. Väestöliitto vahvistaa kestävän kehityksen tavoitteiden luomaa ajattelutapaa: Inhimillisesti kestävä kehitys ei voida taata tekemällä töitä pelkästään paikallisesti.

Väestöliiton strategiaan pohjaava Seksuaalioikeudet ja kehitys -ohjelma on Väestöliiton kehitysyhteistyön ja vaikuttamistoiminnan ohjenuora vuosina 2021–2024. Ohjelmaa voidaan päivittää ja muuttaa tänä aikana, mikäli toimintaympäristön tila niin vaatii. Seksuaalioikeudet ja kehitys -ohjelma ohjaa Väestöliiton kehitysyhteistyötä, kehitysviestintää, globaalikasvatusta ja vaikuttamistyötä. Väestöliiton kehityspolitiikan temaattiset painopisteet ovat vuosina 2021–2024:

- **OIKEUS NAUTTIA SEKSUAALISUUDESTA JA OIKEUS YHDENVERTAISUUTEEN**
- **OIKEUS TURVALLISEEN ABORTTIIN JA SEN JÄLKIHOITOON**
- **OIKEUS KOKONAISSVALTAISEEN SEKSUAALIKASVATUKSEEN**
- **OIKEUS EHKÄISYYN**
- **OIKEUS VAIKUTTAA**

Väestöliiton toimintaa ohjaa kokonaisvaltainen käsitys seksuaalisuudesta ja siihen liittyvistä seksuaalioikeuksista. Väestöliitto jakaa seksuaalioikeudet seitsemän oikeuden alle. Seksuaalioikeudet ja kehitys -ohjelmaan on kuitenkin valittu temaattisiksi painopisteiksi oikeudet, jotka jäävät usein huomioimatta tai ovat kaikkein haavoittuvaisimpia, kuten esimerkiksi oikeus turvalliseen aborttiin. Väestöliitto edistää kokonaisvaltaisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia (jatkossa **seksuaalioikeudet**), mutta toiminnan kohdentamiseksi on valinnut yllä olevat oikeudet toiminnan painopisteiksi.

Toimintaympäristö

Seksuaaliterveyteen ja -oikeuksiin liittyvät kysymykset ovat ajankohtaisempia kuin koskaan. Suomi on nostanut ne kehitysyhteistyönsä ja humanitaarisen apunsa prioriteetiksi. Suomi on lisäksi nostanut kehitysyhteistyön rahoitusta uuden hallituksen myötä vuonna 2019 ja hallitus on sitoutunut nostamaan kehitysyhteistyön rahoitusta 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. Tällä on ollut positiivisia vaikutuksia myös seksuaalioikeuksien rahoittamiseen. Esimerkiksi YK:n seksuaali- ja lisääntymisterveysjärjestö UNFPAn rahoitus oli vuonna 2019 20 miljoonaa, ja vuonna 2020 rahoitus nousi 33 miljoonaan euroon.

Seksuaalioikeuksien globaali toimintaympäristö tarvitsee tällä hetkellä kaiken mahdollisen tuen. Joka puolella maailmaa, myös EU:ssa, seksuaalioikeuksia vastustavat liikkeet ovat vahvistuneet ja järjestäytyneet yhä tiiviimmin. Liikkeet eivät pelkästään vastusta seksuaalioikeuksia vaan tavoitteena on laajemmin muuttaa nykyistä yhteiskuntajärjestystä. Näin ollen liikehdintä linkittyy vahvasti ihmisoikeuksien, naisten ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien, demokratian, kansalaisyhteiskunnan ja multilateralismin vastustamiseen. Hallinnon vaihtuminen Yhdysvalloissa vuonna 2021 tulee vaikuttamaan positiivisesti seksuaalioikeuksien globaaliin tilaan, mutta tästä huolimatta niiden vastustus on hyvin järjestäytynyttä ja rahoitettua. Toisaalta samanmieliset maat ovat heränneet seksuaalioikeuksien edistämisen tärkeyteen ympäri maailman.

Vahvasta vastustuksesta huolimatta seksuaaliterveys ja lisääntymisterveys ja -oikeudet tunnustetaan muun muassa YK:n kestävä kehityksen tavoitteissa (Agenda 2030) yhtenä ratkaisevana tekijänä kestävä kehityksen mahdollistumiseksi. Huomioitavaa on kuitenkin se, että tavoitteissa ei mainita seksuaalioikeuksia, koska maat eivät päässeet yksimielisyyteen esimerkiksi aborttioikeudesta ja ehkäisystä.

Vuonna 2020 alkanut koronapandemia on ollut vahingollinen myös seksuaalioikeuksien suhteen. Koronapandemia on vaikuttanut erityisesti niihin maihin, joiden terveyssektori ei ole ollut ennen pandemiaakaan vahva, ja nyt tilanne on vaikeutunut entisestään. Sukupuolistunut väkivalta on lisääntynyt huomattavasti joka puolella maailmaa, perhesuunnittelupalveluja on suljettu toissijaisina ja ehkäisyvälineiden tuotantoketjujen romahtaminen on lisännyt ennestään jo suurta vajetta ehkäisyvälineiden saatavuudessa varsinkin kehittyvissä maissa. Toisaalta terveys ja ihmisten oikeus kattavaan perusterveydenhoitoon (Universal Health Coverage, UHC), mukaan lukien seksuaali- ja lisääntymisterveyden, on noussut uudelleen relevantiksi kehityskysymykseksi. Väestöliiton kansainvälisellä osaamisella on nyt enemmän tarvetta ja kysyntää kuin ehkä koskaan aikaisemmin.

Väestöliiton kansainvälisellä osaamisella on nyt enemmän tarvetta ja kysyntää kuin ehkä koskaan aikaisemmin.

Seksuaalioikeudet

Seksuaalioikeudet ja kehitys -ohjelmassa käsite seksuaalioikeudet pitää sisällään kokonaisvaltaisesti seuraavat seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin liittyvät komponentit.

SEKSUAALIOIKEUDET ovat yksilöiden oikeuksia päättää tietoisesti ja vastuullisesti omaan seksuaalisuuteen ja lisääntymiseen liittyvistä asioista ilman painostusta tai väkivallan uhkaa. Seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksia, jotka ovat turvattu kansainvälisin sopimuksin.

Seksuaalioikeudet takaavat, että kaikilla on:

- oikeus saada taloudellisesti ja maantieteellisesti saavutettavissa olevia laadukkaita seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluita.
- oikeus saada kokonaisvaltaista seksuaalikasvatusta.
- oikeus päättää omasta kehosta.
- oikeus valita oma kumppani.
- oikeus päättää, onko seksuaalisesti aktiivinen vai ei.
- oikeus nautinnolliseen ja turvalliseen seksielämään ilman stigmaa ja syrjintää.
- oikeus tehdä tietoon ja vapaaehtoisuuteen perustuvia valintoja omasta seksuaalisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta ja sukupuolesta.

LISÄÄNTYMISOIKEUDET ovat ihmisoikeuksia, jotka takaavat jokaiselle oikeuden päättää vapaasti ja vastuullisesti omasta lisääntymisestään. Jokaisella on oikeus moderniin ehkäisyyn ja tarvittaessa lääketieteellisiin hedelmällisyyshoitoihin.

Lisääntymisoikeudet takaavat, että kaikilla on:

- oikeus mahdollisimman hyvään lisääntymisterveyteen.
- oikeus tehdä lisääntymistään koskevia päätöksiä ilman syrjintää, häirintää ja väkivaltaa.
- oikeus yksityisyyteen, luottamuksellisuuteen ja kunnioitukseen kaikissa lisääntymiseen liittyvissä asioissa.
- oikeus perhesuunnitteluun.

SEKSUAALITERVEYS on osa kokonaisvaltaista hyvinvointia. Hyvään seksuaaliterveyteen kuuluu positiivinen ja kunnioittava suhtautuminen seksuaalisuuteen ja seksisuhteisiin. Siihen kuuluu myös mahdollisuus saada miellyttäviä ja turvallisia seksuaalisia kokemuksia ilman pakottamista, syrjintää ja väkivaltaa. Hyvän seksuaaliterveyden toteutuminen edellyttää jokaisen seksuaalioikeuksien kunnioittamista.

Hyvä seksuaaliterveys edellyttää, että kaikilla on:

- mahdollisuus saada seksuaalisuuteen liittyvää neuvontaa ja hoitoa, mukaan lukien seksuaaliseen identiteettiin ja seksuaaliin suhteisiin liittyvä neuvonta.
- mahdollisuus saada ehkäisyä ja hoitoa seksitauteihin, mukaan lukien hiv ja aids.
- mahdollisuus seksuaalineuvontaan ja seksuaalisten toimintahäiriöiden hoitoon.
- mahdollisuus lisääntymiselimistön sairauksien ehkäisy- ja hoitopalveluihin.

LISÄÄNTYMISTERVEYS on osa lisääntymiseen liittyvää hyvinvointia. Se on luonteeltaan fyysistä, emotionaalista, henkistä ja sosiaalista. Hyvään lisääntymisterveyteen kuuluu pääsy laadukkaisiin lisääntymisterveyspalveluihin ja mahdollisuus saada kattavaa tietoa lisääntymisestä.

Hyvä lisääntymisterveys tarkoittaa, että kaikilla ihmisillä on:

- mahdollisuus saada laadukasta tietoa lisääntymisestä ja lisääntymisterveyspalveluista.
- mahdollisuus hygieniaan kuukautisten aikana.
- mahdollisuus elää ilman väkivallan pelkoa. Tarvittaessa on oltava mahdollisuus saada yksilön oikeuksia kunnioittavaa tukea.
- tietoa ehkäisymenetelmistä ja mahdollisuus käyttää niitä omien tarpeiden mukaan.
- raskauteen, synnytykseen ja vanhemmuuteen tarvittavat, laadukkaat terveyspalvelut.
- mahdollisuus turvalliseen raskaudenkeskeytykseen ja sen jälkihoitoon.
- mahdollisuus saada palveluita lapsettomuuden ehkäisyä ja hoitoa varten

Väestöliitto jakaa **seksuaalioikeudet** seitsemään kategoriaan:

1. Oikeus omaan seksuaalisuuteen
2. Oikeus tietoon seksuaalisuudesta
3. Oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi
4. Oikeus seksuaaliterveyspalveluihin
5. Oikeus näkyä
6. Oikeus yksityisyyteen
7. Oikeus vaikuttaa

Seksuaalioikeuksien toteutumiselle tärkeät YK-sopimukset

Rion julistuksen 20. periaate (1992)

Naisilla on oleellinen rooli ympäristöhallinnassa ja ekologisessa kehityksessä. Naisten osallistuminen on kestävä kehityksen kannalta keskeistä.

Agenda 21 (1992)

Rion julistuksen toimintaohjelmassa painotetaan, että valtioiden tulisi taata, että miesten ja naisten oikeus päättää omasta lapsiluvustaan ja lasten saannin ajoituksesta toteutuu. Ihmisillä tulisi olla pääsy koulutukseen, informaatioon ja välineisiin, joiden avulla he voivat toteuttaa oikeuksiaan.

Kairon väestö- ja kehityskonferenssi (ICPD) ja sen toimintaohjelma (1994–1995)

Konferenssin lopputuloksena todettiin, että seksuaali- ja lisääntymisterveys ja lisääntymisoikeudet ja sukupuolten tasa-arvo tulisi ottaa huomioon kaikissa kestävässä kehityksessä tähtäävissä toimenpideohjelmassa.

YK:n neljäs naisia koskeva maailmankonferenssi Pekingissä (1995)

Konferenssin lopputuloksena todettiin, että naisten ja miesten välinen tasa-arvo kuuluu perusoikeuksiin ja että naisten ja tyttöjen oikeudet ovat erottamaton osa ihmisoikeuksia.

YK:n kestävä kehityksen tavoitteet (Agenda 2030)

Maailmanlaajuisista kestävä kehityksen tavoitteista päätettiin syyskuussa 2015 YK:n yleiskokouksessa. Uudet tavoitteet ovat jatkoa vuoden 2015 lopussa päättyneille vuosituhattavoitteille ja ne astuivat voimaan vuoden 2016 alusta ja ovat voimassa vuoden 2030 loppuun.

Tavoitteita on 17 ja alatavoitteita on 169. Agendan kantava teema on, että ketään ei jätetä kehityksessä jälkeen. Tärkeimpänä tavoitteena on köyhyyden vähentäminen. Sopimus on ainutlaatuinen, koska se koskee jokaista maailman maata. Aiemmat vuosituhattavoitteet koskettivat pääasiassa vain kehittyviä maita.

Kestävä kehityksen tavoitteissa huomioidaan myös seksuaaliterveys sekä lisääntymisterveys ja -oikeudet. Seksuaalioikeuksia ei julistuksessa eikä tavoiteluetteloissa mainita, koska maailman maat eivät päässeet yksimielisyyteen esimerkiksi naisten ja nuorten oikeudesta päättää ehkäisystä ja raskauden keskeytyksestä tai sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksista.

Väestöliiton kansainvälistä kehitystoimintaa ohjaavat periaatteet

Väestöliiton kansainvälisen kehityksen ohjelmaa ohjaavat YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, ihmisoikeusperustaisuus, kokonaisvaltainen käsitys seksuaalisuudesta, elämäнкаariajattelu sekä intersektionaalisuus.

YK:n kestävän kehityksen tavoitteet (Agenda 2030)

Maailmanlaajuisista kestävän kehityksen tavoitteista päätettiin syyskuussa 2015 YK:n yleiskokouksessa. Tavoitteet tulivat voimaan vuoden 2016 alusta ja ovat voimassa vuoden 2030 loppuun. Kestävän kehityksen tavoitteet (ns. Agenda 2030) on ainutlaatuinen sopimus, koska se koskee jokaista maailman maata.

Kestävän kehityksen tavoitteet antavat kaikille maailman maille raamit, miten talouden, ympäristön ja inhimillisen sektorin kehitystä pitää toteuttaa niin, että se on inklusiivista ja koko maapallon hyvinvointia edistävää. Uusissa kestävän kehityksen tavoitteissa huomioidaan myös seksuaaliterveys sekä lisääntymisterveys ja -oikeudet. Tavoitteet luovat legitimitetin Väestöliiton kansainvälisen kehityksen toiminnalle.

Ihmisoikeusperustaisuus

Ihmisoikeusperustaisuus näkyy Väestöliiton toiminnassa sitoutumisena ihmisoikeuksien edistämisen johdonmukaiseen sisällyttämiseen kaikkeen työhön.

Kehitysyhteistyössämme nostamme toimintamme päämääräksi erityisesti heikoimmassa asemassa olevien ihmisoikeuksien toteutumisen ja pyrimme edistämään ihmisoikeusperiaatteita kuten tasa-arvoa, osallistumista, läpinäkyvyyttä, tilivelvollisuutta ja syrjimättömyyttä.

Kehitysyhteistyömme vahvistaa aina oikeudenhaltijoiden, vastuunkantajien

ja muiden vastuullisten toimijoiden kapasiteettia edistää aktiivisesti ihmisoikeuksien toteutumista. Kaikki työmme tähtää seksuaalisuuteen liittyvien ihmisoikeuksien toteutumiseen. Toimintaamme ohjaavat ihmisoikeuksia koskevat kansainväliset sopimukset, kuten Kairon väestö- ja kehityskonferenssin toimintaohjelma.

Jatkossa tulemme kiinnittämään entistä järjestelmällisemmin huomiota siihen, että kaikki toimintamme on kaikilta osin ihmisoikeusperusteista – tarkastamme hankkeemme ja toimintamme

***Ihmisoikeusperustaisuus näkyy
Väestöliiton toiminnassa
sitoutumisena ihmisoikeuksien
johdonmukaiseen sisällyttämiseen
kaikkeen työhön.***

olemassa olevien ihmisoikeusperustaisuutta ohjaavien tarkastuslistojen avulla säännöllisin väliajoin.

Kokonaisvaltainen käsitys seksuaalisuudesta

Seksuaalisuus ja siihen liittyvät normit vaikuttavat vahvasti elämän eri osa-alueisiin: esimerkiksi yksilön mahdollisuuksiin kouluttautua ja tehdä töitä, lisääntyä tai olla lisääntymättä, läheisiin suhteisiin ja perheiden hyvinvointiin.

Seksuaalisuus on sekä biologiaa että tunteita ja tuntemuksia. Se on yksilöllistä, moninaista ja se kehittyy koko elämän ajan. Seksuaalisuutta voi ilmaista monin eri tavoin: ajatuksin, uskomuksin ja arvojin sekä ihmissuhteiden kautta. Seksuaalisuuteen kuuluu nautinto ja oman seksuaali-identiteetin etsiminen.

Kansainvälisistä sitoumuksista huolimatta seksuaalioikeuksia loukataan ympäri maailmaa ja ne ovat jatkuvasti vaarassa tulla loukatuiksi.

Seksuaalioikeudet ovatkin ihmisoikeuksista monin tavoin haavoittuvaisimpia. Esimerkiksi Euroopan Unionin sisällä on viime vuosina kiristetty aborttilainsäädäntöä. Seksuaalikasvatusta vastustetaan tai heikennetään. Myös ehkäisyn saatavuus on toteutunut huonosti, mikä koskettaa maailmanlaajuisesti varsinkin nuoria. Teiniraskaudet ovat Brittein saarilla yhtä yleisiä kuin monissa Afrikan maissa. Seksuaalioikeuksia rajoittavat niin valtiot, lobbaajajärjestöt, terveydenhuollon ammattilaiset, yhteisöt kuin perheetkin.

Seksuaalioikeuksien rajoittaminen tuottaa eriarvoisuutta, joka on mittasuhteiltaan sietämätöntä. Nuoria myös opetetaan ajattelemaan ja käyttäytymään tavoilla, jotka vahvistavat eriarvoisuutta ylläpitäviä sukupuolinnormeja. Seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuolten moninaisuuteen liittyvä syrjintä on tästä yksi esimerkki.

Elämänkaariajattelu

Väestöliitto tarkastelee seksuaalioikeuksia elämänkaariajattelun näkökulmasta. Elämänkaariajattelu ottaa huomioon ihmisen kehityksen läpi elämän ja sen avulla selittää, mistä tietyt asiat tai tapahtumat johtuvat. Elämänkaariajattelu ymmärtää seksuaalisuuden ja siihen liittyvät oikeudet ihmisen koko elämän varrelle eikä ainoastaan lisääntymiseen liittyvänä. Ajattelun avulla voidaan edistää ihmisten terveyttä ja hyvinvointia kokonaisvaltaisesti ja ennaltaehkäisevästi.

***Elämänkaariajattelu ymmärtää
seksuaalisuuden ja siihen
liittyvät oikeudet ihmisen koko
elämän varrelle eikä ainoastaan
lisääntymiseen liittyvänä.***

Ihminen on syntymästään asti seksuaalinen ja on sitä kuolemaansa saakka. Jokainen tarvitsee kasvunsa ja aikuisuuden aikana tukea seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Elämäkaariajattelu tunnistaa eri ikään liittyvät tarpeet ja pyrkii vastaamaan niihin. Esimerkiksi kaikki tarvitsevat ikätasoista ja kokonaisvaltaista seksuaalikasvatusta läpi koko elämän.

Toisaalta elämäkaariajattelun avulla voidaan tunnistaa erityisesti seksuaaliseen hyvinvointiin ja seksuaaliterveyteen liittyvät riskielämäkohdat. Voidaan esimerkiksi huomata, että tyttöihin kohdistuu teiniraskauden riski, jonka poistamiseksi tarvitaan erityisiä toimia. Elämäkaariajattelu tunnistaa, että nuoruus voi olla seksuaaliterveyden näkökulmasta herkkä ikä ja nuoret tarvitsevat erityisiä nuorille suunnattuja palveluja, jotta vältetään esimerkiksi seksitaudeilta ja ei-toivotuilta raskauksilta.

Elämäkaariajattelu auttaa myös huomioimaan ihmisten tarpeet, vaikka ne olisivat yhteiskunnassa stigmatisoituja. Esimerkiksi vanhempien ihmisten seksuaalisuus saattaa olla vaiettu aihe, mutta seksuaalisen hyvinvoinnin kannalta on oleellista, että vanhemmat ihmiset saavat tarvitsemiaan seksuaaliterveyspalveluita.

Lisäksi elämäkaariajattelussa tarkastellaan ihmistä kaikkine kokemuksineen. Se millaista palvelua ihminen tarvitsee, riippuu paljon myös hänen aikaisemmista kokemuksistaan. Esimerkiksi aikaisemmat traumat ja tapahtumat, kuten hiv-tartunta, seksuaaliväkivalta tai syrjintä vaikuttavat ihmisten elämänlaatuun koko elämän. Nämä aiemmat kokemukset on otettava huomioon, kun pohditaan mitä palveluita ihminen tänään tarvitsee.

Intersektionaalisuus – risteäväisyys

Väestöliiton kansainvälistä kehitystoimintaa ohjaa myös käsitys intersektionaalisuudesta, jotta voimme tunnistaa ja vaikuttaa asioihin, jotka syrjivät ihmisiä. Intersektionaalisuus tarkoittaa sitä, että otetaan huomioon laajasti eri erot, jotka vaikuttavat ihmisten asemaan yhteiskunnassa. Näitä eroja ovat sukupuolen lisäksi muun muassa yhteiskuntaluokka, ikä, alkuperä, toimintakyky ja seksuaalinen suuntautuminen. Väestöliiton kansainvälisen kehityksen toiminnan kohderyhmänä ovat kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset, jolloin intersektionaalisuuden avulla voidaan tunnistaa näitä eroja, jotka vaikuttavat ihmisten asemaan. On tärkeää huomioida, että intersektionaalisuus ottaa huomioon erilaiset erot yhtä aikaa ja suhteessa toisiinsa. Väestöliitto toimii kaikkea syrjintää vastaan ja pyrkii työssään erityisesti tunnistamaan ja huomioimaan intersektionaalisuuden avulla moniperusteista syrjintää. Se tarkoittaa sitä, että ihminen joutuu syrjityksi useammasta kuin yhdestä syystä. Ymmärrämme, että yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen yhteiskunnan edistäminen edellyttää intersektionaalista lähestymistapaa.

Väestöliiton kansainvälisen kehityksen ohjelmaa ohjaavat YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, ihmisoikeusperustaisuus, kokonaisvaltainen käsitys seksuaalisuudesta, elämäkaariajattelu sekä intersektionaalisuus.

Väestöliiton kehityspolitiikan temaattiset painopisteet

- **Oikeus nauttia seksuaalisuudesta ja oikeus yhdenvertaisuuteen**
- **Oikeus turvalliseen aborttiin ja sen jälkihoitoon**
- **Oikeus kokonaisvaltaiseen seksuaalikasvatukseen**
- **Oikeus ehkäisyyn**
- **Oikeus vaikuttaa**

Nämä painopisteet on valittu Väestöliiton erityisosaamisen pohjalta. Ne ovat linjassa Väestöliiton strategisten tavoitteiden kanssa. Painopisteet ovat myös oikeuksia, joiden alueella yksilöiden oikeuksia usein loukataan. Niiden edistäminen edistää kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista sekä ihmisoikeuksien toteutumista.

Lisäksi Suomessa ei ole yhtäkään toista tahoa, joka pitkäjänteisesti edistäisi juuri näitä teemoja. Väestöliiton osaaminen tuo mittaamatonta lisäarvoa suomalaiselle kansainvälisen kehityksen kentälle.

Toiminnan kohderyhmät

Väestöliiton kansainvälistä kehitystoimintaa jakautuu kehitysyhteistyöhön, vaikuttamistyöhön sekä kehitysviestintään ja globaalikasvatukseen. Näin ollen toimintojen kohderyhmät myös eroavat toisistaan. Toiminnan lopullisiksi kohderyhmiksi Väestöliitto on määritellyt kaikista haavoittumaisimmassa asemassa olevat ihmiset ja erityisesti naiset ja tytöt, nuoret, vammaiset ihmiset ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ihmiset. Kaikki Väestöliiton kansainvälinen kehitystoiminta tähtää siihen, että näiden kohderyhmien oikeudet toteutuvat.

Lisäksi toimintamme kohderyhminä ovat poliittiset päättäjät ja virkahenkilöt sekä suuri yleisö.

Erityisesti vaikuttamistyössä kohderyhmämme ovat päättäjät, jotta Suomi osaltaan vaikuttaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten seksuaalioikeuksien toteutumiseen.

Kehitysviestintää suuntaamme isolle yleisölle, jotta yhä useampi ymmärtää seksuaalioikeuksien merkityksen kehityskysymyksenä. Globaalikasvatuksessa kohderyhmänä ovat nuoret ja erityisesti pojat ja nuoret miehet, koska he ovat ryhmä, joka usein jää globaalikasvatuksen ulkopuolelle.

Väestöliitto pyrkii tarkastelemaan kohderyhmiään niin, että, Väestöliiton toiminta ottaa huomioon ne, jotka usein jäävät tiedon ulkopuolelle tai muut toimijat eivät heitä vielä välttämättä tavoita.

Oikeus ehkäisyyn

Maailmassa on 257 miljoonaa naista, jotka haluaisivat käyttää modernia ehkäisyä, mutta heillä ei ole siihen mahdollisuutta. Tämä voi johtua siitä, että heillä ei ole sitä varten tietoa, ehkäisymenetelmiä tai heillä ei ole siihen varaa (UNFPA). Myös miesten asenteet voivat olla vanhakantaisia ja kumppani saattaa vastustaa ehkäisyn käyttöä. Usein myös tiettyjen ryhmien kuten köyhien, maaseudulla asuvien, nuorten, naimattomien ja seksityöläisten voi olla vaikeaa saada tarvitsemaansa ehkäisyä ja neuvontaa. Lapsiluku ylittää perheiden toivoman lapsiluvun varsinkin köyhimmissä maissa. Tällä on vaikutuksia koko maailman kehityksen suuntaan.

Turvallinen ehkäisy vähentää seksitauteja, äitiyskuolleisuutta, sairastavuutta sekä vaarallisia abortteja ja lapsettomuutta. Se lisää naisten ja tyttöjen valinnanmahdollisuuksia, mahdollisuutta kouluttautua sekä oikeutta päättää omasta kehostaan.

Perhesuunnittelu, eli parien ja yksilöiden oikeus päättää haluavatko he lapsia, ja jos haluavat, niin kuinka monta ja milloin, ehkäisee suunnittelemattomia raskauksia. Kun kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa lastensa lukumäärään, he myös panostavat lastensa hyvinvointiin, koulutukseen ja terveyteen. Oikeus perhesuunnitteluun tarkoittaa myös oikeutta lääketieteen kehitykseen ja esimerkiksi lapsettomuushoitoihin.

Näin luodaan edellytykset kestäväälle kehitykselle. Tämä onnistuu vain takaamalla ehkäisypalvelut ja -menetelmät kaikkien saataville.

***Väestöliitto tukee ihmisten
oikeuksia päättää omasta
lapsiluvusta eettisissä ja
lainsäädännön sallimissa
puitteissa.***

Oikeus vaikuttaa

Kestävä kehitys vaatii aktiivista epäkohtiin tarttumista ja muutosten tekemistä. Kaikilla on oikeus ja vastuu vaikuttaa omien ja muiden seksuaalioikeuksien toteutumiseen. Ihmisten on voitava vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon niin perheiden, yhteisöjen, valtioiden kuin YK:n tasolla.

Valtiot ovat kautta aikain vaikuttaneet kansalaistensa seksuaalioikeuksiin. Lainsäädännöllä saatetaan määrittää ketkä saavat avioitua, sosiaaliturvajärjestelmä ohjaa ihmisten lastenhankintapäätöksiä, oikeus aborttiin määrittää naisten oikeutta omaan kehoonsa ja seksuaalikasvatuksen määrä ja laatu vaikuttaa ihmisten tietoon oikeuksistaan. Näillä kaikilla on niin suuri merkitys ihmisten hyvinvointiin läpi heidän elämänsä, että on kestävän kehityksen kannalta aivan keskeistä, että kaikilla on aito mahdollisuus vaikuttaa. Oikeuteen vaikuttaa kuuluvat valinnat omasta kehosta ja lisääntymisestään sekä mahdollisuus vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon.

Vaikuttamisen lähtökohtana on se, että ihmiset tietävät oikeuksistaan ja osaavat vaatia muutosta epäkohtiin. Tunne siitä, että voi omilla valinnoillaan ja toimillaan vaikuttaa oman elämän suuntaan ja muiden ihmisen mahdollisuuksiin, on keskeinen hyvinvoinnin tae. Vain siten yhteiskunnat voivat kehittyä sellaisiksi, että ne ovat olemassa kaikkia asukkaitaan varten.

///
Vaikuttamisen
lähtökohtana on se, että
ihmiset tietävät
oikeuksistaan ja osaavat
vaatia muutosta epäkohtiin.

Väestöliiton kansainvälisen kehityksen visio

Väestöliiton kansainvälisen kehityksen visiona on maailma, jossa jokaisen ihmisen seksuaalioikeudet toteutuvat.

Jokainen voi itse päättää tietoisesti ja vastuullisesti omista seksuaalisuuteensa liittyvistä asioista ilman pelkoa syrjinnästä.

Jokaisella on oikeus lailliseen ja turvalliseen aborttiin ja sen jälkihoitoon.

Jokainen saa kokonaisvaltaista seksuaalikasvatusta.

Jokaisella on mahdollisuus saada tarvitsemaansa ehkäisyneuvontaa ja -menetelmiä.

Jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon niin omassa elämässään, yhteisössään kuin poliittisessa päätöksenteossa.

Seksuaalioikeudet ja kehitys -ohjelman toiminta-alueet

Väestöliitto toteuttaa Seksuaalioikeudet ja kehitys -ohjelman painopisteitä ja tavoitteita neljän toiminta-alueen kautta.

ASiantuntemus

VAIKUTTAMINEN

KEHITYSYHTEISTYÖHANKKEET

SUUREN YLEISÖN TUKI

Asiantuntemus

Väestöliitto on Suomen johtava osaja seksuaalioikeuksiin liittyvissä kysymyksissä.

Väestöliitolla on Suomen paras tietämys globaaleista seksuaaliterveys ja -oikeuskysymyksistä. Tiedon ylläpitämiseksi Väestöliiton asiantuntijat panostavat jatkuvaan oppimiseen ja toimintaympäristön seuraamiseen. Yksikön asiantuntijat seuraavat alaan liittyviä tutkimuksia, tilastoja ja artikkeleita sekä ovat aktiivisesti yhteydessä kansainvälisiin sisarjärjestöihin ajantasaisen tiedon varmistamiseksi. Asiantuntemuksen ylläpito on äärimmäisen tärkeää, jotta voimme toimia uskottavana ja luotettavana yhteistyökumppanina myös jatkossa.

Toteutamme yhdessä paikallisten järjestökumppaneiden kanssa kehitysyhteistyöhankkeita Malawissa, Afganistanissa, Tadžikistanissa ja Nepalissa ja ne toimivat yhtenä konkreettisen oppimisen kanavana. Kartoitamme uusia hankekumppanuuksia mahdollisuuksien mukaan. Toimimme seksuaaliterveyden ja -oikeuksien asiantuntijana myös muiden järjestöjen tapahtumissa ja hankkeissa. Kehitysyhteistyöhankkeidemme suomalaiset kumppanit ovat Kynnys, Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Martat.

Suomen johtavana globaalien seksuaalioikeuksien asiantuntijana yksi tärkeä tehtävämme on jakaa ajankohtaista tietämystä aiheistamme eteenpäin. Tämän toteutumiseksi järjestämme seminaareja, osallistumme yhteiskunnalliseen keskusteluun eri medioiden kautta ja osallistumme aktiivisesti järjestöjen ja ministeriöiden työryhmiin ja toimikuntiin.

Olemme YK:n seksuaali- ja lisääntymisterveysjärjestö UNFPAn yhteistyökumppani ja edustaja Suomessa. Teemme tiivistä yhteistyötä muun muassa jakamalla ajankohtaista tietoa, järjestämällä tilaisuuksia ja vierailuja sekä vaikuttamalla poliittiseen päätöksentekoon yhteisten päämääriemme edistämiseksi. UNFPAn työ on linjassa Suomen kehityspoliittisten prioriteettien kanssa, joten Väestöliiton UNFPA-asiantuntemukselle on Suomessa ajankohtainen tarve.

Väestöliitto on osa 15 eurooppalaisen seksuaaliterveysjärjestön verkostoa Countdown 2030 Europea, jonka tavoitteena on turvata naisten ja tyttöjen oikeudet panostamalla erityisesti perhesuunnitteluun. Verkosto vaikuttaa työllään sekä kansallisella että EU- ja YK-tasolla kehityspolitiikkaan ja -rahoitukseen, jotta tavoite toteutuisi.

Kartoitamme koko ajan myös uusia kanavia ja tapoja hyödyntää asiantuntemustamme. Kehitämme yhteistyötä myös yksityissektorin kanssa. Tällä hetkellä teemme tiivistä yhteistyötä mm. suomalaisen startupin Neuvo Global Inc:in kanssa.

Vaikuttaminen poliittiseen päätöksentekoon

Väestöliitto vaikuttaa siihen, että seksuaalioikeuksilla on vahva poliittinen ja taloudellinen tuki Suomen ja EU:n kehityspolitiikassa, Suomen humanitaarisessa työssä ja kansainvälisessä päätöksenteossa.

Tähän tavoitteeseen päästäksemme työskentelemme tiiviisti eri ministeriöiden ja päättäjien kanssa. Osallistumme erilaisiin ajankohtaisiin ministeriöiden työryhmiin, kommentoimme politiikkapapereita, jaamme kansainvälisten verkostojemme (IPPF, Countdown2030Europe, Kehitysjärjestöjen EU-työn kattojärjestö Concord) kanssa laadittuja kantoja ennen suuria kansainvälisiä kokouksia sekä osallistumme jäsenenä Suomen kehityspolitiikkaa monitoroivan ja ohjaavan Kehityspoliittisen toimikunnan toimintaan.

Väestöliitto toimii 31 kansanedustajan ja europarlamentaarikon muodostaman Eduskunnan seksuaalioikeudet- ja kehitysryhmän sihteeristönä ja asiantuntijana. Tämä mahdollistaa tiiviin yhteistyön kansanedustajien ja europarlamentaarikkojen kanssa. Autamme yhteistyön avulla nostamaan ajankohtaisia seksuaalioikeuksiin liittyviä asioita poliittiselle agendalle sekä kommentoimme poliittisia asiakirjoja. Järjestämme eduskunnassa myös teemoihin liittyviä tilaisuuksia.

Eduskunnan seksuaalioikeudet- ja kehitysryhmä on European Parliamentary Forum on Sexual

Rights & Development EPF:n jäsen. EPF on Euroopan laajuinen verkosto, joka järjestää ryhmiin kuuluville kansanedustajille, europarlamentaarikoille ja ryhmien sihteeristöille koulutuksia, verkostoitumismahdollisuuksia ja kokoaa ryhmien yhteisiä kantoja vaikuttamistoiminnan tueksi.

Väestöliitto toimii 31 kansanedustajan ja europarlamentaarikon muodostaman Eduskunnan seksuaalioikeudet- ja kehitysryhmän sihteeristönä ja asiantuntijana.

Asiantuntijana toimimisen lisäksi seuraamme Suomen kehityspolitiikkaa ja -rahoitusta, ja toimimme tarvittaessa poliittisten lupausten toteuttamisen vahtikoirina. Vaikutamme erityisesti UNFPAn, kansainvälisen perhesuunnittelujärjestö IPPF:n ja MSI Reproductive Choices rahoituksen jatkumiseen ja kasvamiseen. Seuraamme myös kahdenvälisen kehitysrahoituksen ohjautumista seksuaali- ja lisääntymisterveys- ja -oikeushankkeisiin ja kommentoimme rakenteilla olevia maaohjelmia.

Väestöliitto vaikuttaa EU:n ja YK:n päätöksentekoon tiiviissä yhteistyössä IPPF:n tai muiden kansainvälisten verkostojensa kautta. Pidämme yhteyttä Euroopan unionin Suomen pysyvään edustustoon ja osallistumme heidän kauttaan ajankohtaisten EU-prosessien kommentointiin.

Kehitysyhteistyöhankkeissamme koulutamme ja tuemme paikallisia kumppanijärjestöjämme poliittisen vaikuttamistoiminnan kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Olemme osa Pohjoismaiden yhteistä vaikuttamisryhmää, johon liittyvässä hankkeessa tavoitteena on lisätä tietoisuutta Global Fundin toiminnasta poliittisten päättäjien ja laajan yleisön keskuudessa. Global Fundin keskiössä on malarian, tuberkuloosin ja hiv/aidsin ehkäiseminen globaalisti. Lisäksi hankkeen tavoitteena on lisätä Pohjoismaiden yhteistyötä ihmisoikeuksien ja kestävä kehityksen tavoitteiden, etenkin terveystavoitteen, edistämiseksi.

Kehitysyhteistyö

Väestöliitto edistää seksuaalioikeuksia kehitysyhteistyöhankkeillaan yhdessä järjestökumppaniensa kanssa.

Koska seksuaalioikeuksien toteutumisessa on kehittyvissä maissa suuria haasteita, ja erityisesti tavalla tai toisella näkymättömimmät ihmiset kohtaavat haasteista suurimmat, keskitymmekin kehitysyhteistyössämme kaikkein haavoittuvaisimpien ihmisten kohtaamiseen. Panostamme kehitysyhteistyöllämme erityisesti vammaisten ihmisten sekä tyttöjen ja naisten seksuaalioikeuksien toteutumiseen.

Malawin työssämme keskitymme sukupuolistuneen ja seksuaaliväkivallan tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn. Afganistanissa, Nepalissa ja Tadžikistanissa työmme keskittyy vammaisten ihmisten seksuaalioikeuksien edistämiseen. Olemme myös kumppanina Kynnys ry:n vammaisten tyttöjen ja naisten voimaantumista edistävässä hankkeessa viidessä Keski-Aasian valtiossa.

Osaavilla ja aktiivisilla kansalaisjärjestöillä on kumppanimaissamme tärkeä rooli moniäänisen, demokraattisen ja seksuaalioikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan vahvistajina. Siksi myös kumppanijärjestöjemme osaamisen vahvistaminen on aina osa yhteistyötä pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi.

Väestöliiton kehitysyhteistyöhankkeet antavat ensiarvoista kokemusta ja tietoa kohdemaista. Hankkeita toteutetaan yhdessä sekä suomalaisten että paikallisten kumppaneiden kanssa. Verkostoituminen on itsessään jo lisäarvo ja auttaa edistämään tavoitteitamme laajemminkin. Hanketyö tuo Väestöliitolle myös uskottavuutta vaikuttamistyön tueksi; saamme hankkeista ensiarvoisen tärkeää ajankohtaista ruohonjuuritason tietoa globaaleista seksuaalioikeuskysymyksistä.

Suuren yleisön tuki

Väestöliitto lisää suomalaisten tietämystä ja tukea seksuaalioikeuksien edistämiseen globaalikasvatuksen ja kehitysviestinnän avulla.

Väestöliitto nostaa globaalien seksuaalioikeuskysymysten tärkeyttä suomalaisten tietoisuuteen erilaisten kampanjoiden ja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen kautta.

Väestöliiton omia kehitysyhteistyöhankkeita käytetään tiedotuksen välineenä.

Haemme myös rahoitusta nuorille suunnattujen globaalikasvatuskokonaisuuksien jatkamiseksi.

Väestöliitto on YK:n seksuaali- ja lisääntymisterveysjärjestö UNFPAn kumppani Suomessa ja edistää järjestön tunnettua ja sen viestejä suomalaisten keskuudessa.

Kansainvälisen kehityksen viestinnän tavoitteet, kohderyhmät ja mittarit on kuvattu tarkemmin erillisessä viestintä- ja vaikuttamistrategiassa.

Lopuksi

Väestöliitto on tunnettu, arvostettu ja asiantunteva toimija kestävän kehityksen kentällä. Tämä Seksuaalioikeudet ja kehitys -ohjelma tukee Väestöliiton kansainvälisen kehityksen toimintaa vuosina 2021–2024. Vain selkeä näkemys toimintaympäristöstä, omasta roolista, painotuksista, tavoitteista ja toimintamalleista takaa toiminnan tehokkuuden ja tuloksellisuuden.

Tulevaisuudessa näemme Väestöliiton johtavan aseman globaalien seksuaalioikeuksien asiantuntijana yhä vahvistuvan ja roolin suomalaisella globaalien kehityksen kentällä kasvavan. Koska kehityskysymykset ovat moniulotteisia ja –kytköksisiä ja niihin etsitään jatkossa yhä innovatiivisempia ratkaisuja, Väestöliiton yhteistyö eri kumppanijärjestöjen ja verkostojen kanssa monipuolistuu ja lujittuu entisestään.

Ennen kaikkea periksi antamaton työ maailman eteen, jossa kaikilla on mahdollisuus näkyä, mahdollisuus nauttia ja mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä kulkuun, jatkuu ajasta riippumatta.